

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3315

Vragen van het lid **Van den Brink** (CDA) aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over *het bericht «Jumbo-echtpaar is overlast asielzoekers zat en stopt met winkel in Maarheeze»* (ingezonden 4 juli 2023).

Antwoord van Staatssecretaris **Van der Burg** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 1 augustus 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 3288.

Vraag 1

Deelt u de mening dat het onwenselijk is dat voorzieningen zoals supermarkten dreigen te sluiten vanwege de aanhoudende overlast van asielzoekers?¹

Antwoord 1

Ik ben van mening dat onze gastvrijheid nooit ten koste mag gaan van onze veiligheid. Iedere vorm van overlast veroorzaakt door asielzoekers is onacceptabel. Ik blijf in gesprek met de gemeente, winkeliers en omwonenden van COA-locaties om in gezamenlijkheid te bezien wat nodig is om de aanpak van overlast te versterken. Zo wordt het mobiele toezichtsteam in de gemeente Cranendonck nu ook in Maarheeze ingezet om winkeliers te ondersteunen.

Vraag 2 en 3

Hoe worden meldingen van overlast rondom asielzoekerscentra (azc's) bijgehouden en welke acties zijn er ondernomen om deze sluiting te voorkomen?

Ontvangt u signalen van andere azc's waar lokale voorzieningen dreigen te sluiten vanwege overlastgevende asielzoekers?

Antwoord 2 en 3

Het COA registreert incidenten op de azc's zoals verbale agressie (zoals schelden en dreigen), fysieke agressie (zoals slaan, schoppen, trappen), non-verbale agressie (zoals agressieve houding of gebaren), verbale suïcidedreiging of zelfdestructieve acties. Het COA kan naar aanleiding van een incident maatregelen toepassen. De maatregelen variëren van het voeren

¹ Eindhovens Dagblad, 3 juli 2023, Jumbo-echtpaar is overlast asielzoekers zat en stopt met winkel in Maarheeze (<https://www.ed.nl/cranendonck/jumbo-echtpaar-is-overlast-asielzoekers-zat-en-stopt-met-winkel-in-maarheeze~a44566fdf/>).

van een correctiegesprek tot het inhouden van verstrekkingen. Alle maatregelen staan beschreven in het COA maatregelenbeleid en het Reglement onthouding verstrekkingen.² Het COA kan bijvoorbeeld het leefgeld van asielzoekers inhouden of bij een (zeer) ernstig incident de asielzoeker naar de Handhaving en toezichtlocatie (htl) overplaatsen. Hier geldt een sober regime en een gebiedsgebod, waardoor asielzoekers de locatie beperkt kunnen verlaten.

Wanneer er overlast buiten de azc's plaatsvindt, dient de politie te worden ingeschakeld. De politie registreert incidenten in het registratiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH) van Politie. In dit kader verwijs ik graag naar het recent uitgebrachte WODC rapport «Incidenten en misdrijven door bewoners van COA-en crisisnoodopvanglocaties 2017–2022».³ Dit rapport heeft als doel om overlast en criminaliteit door asielzoekers in beeld te brengen.

Ik ga regelmatig in gesprek met winkeliers en bewoners die hun zorgen uiten over de overlast veroorzaakt door asielzoekers. Zo was ik recent ook in Budel, waar ik heb meegelopen met het toezichtteam en waar ik met enkele winkeliers en bewoners in gesprek ben gegaan over de overlast die zij ervaren.

Zoals aangegeven is iedere vorm van overlast veroorzaakt door asielzoekers onaanvaardbaar. Er worden verschillende maatregelen genomen die zien op preventie van overlast en op de harde aanpak wanneer overlast zich voordoet.

Naast landelijke maatregelen heeft het COA op aanmeldcentrum Budel aanvullende maatregelen genomen. Zo heeft het COA het hekwerk rondom het terrein aangepast om mensen buiten te houden en is het toezicht op gebouw F16, waar de overlastgevende bewoners worden opgevangen, verscherpt.

Om verblijf op het azc-terrein voor de asielzoekers aantrekkelijker te maken wordt het naastgelegen terrein geëgaliseerd en ingericht als sportveld, wordt planmatig onderhoud uitgevoerd aan de buitenzijde van de gebouwen, zijn overtollige units verwijderd en is een mobiele winkel gerealiseerd die op doordeweekse dagen door bewoners van het azc druk wordt bezocht. Er wordt bekeken of het assortiment kan worden vergroot. Ten behoeve van plaatsing van permanente camera's op het azc-terrein is een plan in ontwikkeling. Hierbij is ook uitvoerig onderzoek gedaan naar de impact op privacy.

Op een aantal plekken in het land, waaronder in de gemeente Cranendonck, is in samenwerking met de Coördinator Nationale Aanpak Overlast een toezichtteam gestart. Met hun zichtbaarheid en aanwezigheid zetten de toezichthouders zich in om bepaalde vormen van overlast te voorkomen. Door persoonlijk contact met de asielzoekers, weten zij in situaties waar onrust heerst of onenigheid dreigt, vaak de angel eruit halen voordat de spanning escaleert. Daarnaast onderhouden zij nauw en frequent contact met de lokale bewoners, winkeliers en ondernemers, de politie, het COA en vervoerders.

Vraag 4

Bent u bekend met signalen dat bij NS-station Maarheeze de noodzakelijke inzet van beveiliging rondom vanwege overlastgevende asielzoekers wordt heroverwogen vanwege de onveiligheid en is hier middels gebiedsverboden of andere maatregelen tegen op te treden?

Antwoord 4

Ja ik ben bekend met de signalen. Ik ben doorlopend in gesprek met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en vervoerders over maatregelen om de overlast die door asielzoekers in het openbaar vervoer wordt veroorzaakt terug te dringen. De voortgang hierop wordt maandelijks met de gemeente besproken. Een van de aanvullende maatregelen die wordt uitgewerkt is de inzet van COA-hosts op station Maarheeze. Het COA en de NS zijn hier reeds over in gesprek. Dergelijke hosts zijn actief op het station van Emmen, waar ze een belangrijke preventieve werking hebben.

² Zie Maatregelenbeleid COA.pdf.

³ Kamerstuk 19 637, nr. 3124 (Kamerbrief).

Het is aan de burgemeester om een gebiedsverbod op te leggen en daarbij een afweging te maken of dit in een concreet geval passend is. Daarnaast kunnen vervoerders een reis- of verblijfsverbod opleggen aan personen, waaronder ook asielzoekers, die veelvuldig overlast veroorzaken. Met het verbod kan de toegang tot een station of een bepaald traject worden ontzegd.

Vraag 5

Hoe wilt u omgaan met het feit dat voorzieningen zoals supermarkten en openbaar vervoer-stations dreigen te sluiten of uit de dienstregeling worden gehaald vanwege het gevaar voor medewerkers door overlastgevende asielzoekers?

Antwoord 5

Zie mijn beantwoording vraag 2, 3, 4 en 7.

Vraag 6

Deelt u de mening dat het onwenselijk is dat de geringe politiecapaciteit die wij hebben in dit land drie keer per dag naar een supermarkt moet omdat overlastgevende asielzoekers en veilige landers op grote schaal winkeldiefstal plegen?

Antwoord 6

Wanneer de dader van een winkeldiefstal op heterdaad wordt betrapt dient de medewerker de politie te bellen. De politie zal dan naar deze plek komen. Dit is onderdeel van de politietaak. Na de afhandeling kan de medewerker online aangifte doen. Wanneer de diefstal achteraf geconstateerd wordt kan er direct online aangifte worden gedaan. De afhandeling van winkeldiefstal is veranderd per 1 maart 2022.⁴ Deze nieuwe manier van werken levert de winkelier, de politie en het OM een tijdsbesparing op.

Vraag 7

Welke middelen zijn er om overlastgevende asielzoekers aan te pakken in dit soort situaties?

Antwoord 7

Naast de reeds genoemde maatregelen, zet ik mij in nauwe samenwerking met de Coördinator Nationale Aanpak Overlast en het Openbaar Ministerie op de strafrechtelijke aanpak van overlast en criminaliteit te bevorderen. Het OM heeft een landelijke aanpak voor criminele asielzoekers ontwikkeld, die erop toeziet om na de aanhouding van een asielzoeker zo snel mogelijk een straf toe te passen. Op deze manier wordt voor de asielzoeker duidelijk dat het plegen van misdrijven direct strafrechtelijke gevolgen heeft (lik-op-stuk). Voor een overzicht van de maatregelen en de voortgang aanpak op de aanpak van overlastgevend en crimineel gedrag door asielzoekers verwijs ik u graag naar de Kamerbrief van 9 mei jl.⁵

Vraag 8

Op welke manier kan er een hogere mate van toezicht en controle door middel van bijvoorbeeld HTL's plaatsvinden op dergelijke locaties om dit soort overlastgevers in sobere opvang te plaatsen met een strengere regime?

Antwoord 8

Wanneer er sprake is van een (zeer) ernstig incident, kan een asielzoeker worden overgeplaatst naar de htl. Plaatsing op de htl is een bestuursrechtelijke maatregel en gaat gepaard met een oplegging van een gebiedsverbod (art. 56 Vw). Het vereist een grondige dossieropbouw op basis waarvan een zorgvuldige afweging wordt gemaakt voor de plaatsing. De oplegging van de htl-maatregel betreft een zogenaamde vrijheidsbeperkende maatregel en wordt regelmatig getoetst door een rechter.

⁴ <https://www.politie.nl/binaries/content/assets/politie/onderwerpen/winkeldiefstal/informatie-over-afhandeling-winkeldiefstal.pdf>.

⁵ Kamerstuk 19 637, nr. 3104 (Kamerbrief).

De huisregels op de htl zijn strenger dan in een AZC, zo moeten asielzoekers zich tweemaal daags melden bij het COA en ontvangen ze geen leefgeld maar maaltijden en verzorgingsproducten in natura.

Vraag 9

Op welke wijze hebben deze misdragingen en overtredingen noodzakelijkerwijs invloed op de asielprocedure en de beoordeling of deze persoon een verblijfsvergunning krijgt in Nederland?

Antwoord 9

Het uitgangspunt van het openbare-ordebeleid is dat vreemdelingen die misdrijven plegen niet in aanmerking komen voor verblijf in Nederland. Op grond van Europese regelgeving kan de IND de vluchtelingenstatus of een subsidiaire beschermingsstatus echter alleen weigeren of intrekken op grond van openbare orde indien de vreemdeling (onherroepelijk) is veroordeeld voor een (bijzonder) ernstig misdrijf. Hiervan is sprake als een straf is opgelegd van minimaal zes maanden («ernstig misdrijf» in geval van subsidiaire bescherming) of tien maanden («bijzonder ernstig misdrijf» bij een vluchtelingenstatus). Ook moet er sprake zijn van een gevaar voor de gemeenschap, in artikel C2/7.10.1 van de Vreemdelingencirculaire (Openbare orde als afwijzingsgrond) is een verdere invulling van dit begrip gegeven. Daarnaast dient voor een intrekking van een reeds verleende vergunning gekeken te worden naar de zogenoemde glijdende schaal in het kader van de openbare orde (art. 3.86 Vb). Hoe langer de vreemdeling rechtmatig in Nederland verblijft, hoe hoger de straf moet zijn om tot beëindiging van het verblijfsrecht over te kunnen gaan. Een veroordeling voor een (bijzonder) ernstig misdrijf kan dus grond zijn om geen verblijfsvergunning te verlenen. Na een afwijzend besluit van de IND start de DT&V het terugkeerproces. Dit kan ook vanuit strafdetentie of vreemdelingenbewaring.